

LAÁR TIBOR*

Born Ignác és a varázsfuvola

Born Ignác munkásságát sokan feldolgozták és a több kötetnyi terjedelmű értékelés gazdag életművet tár elénk. Born életműve a kémia, geológia, mineralógia és általában a természettudományoknak ma már több mint 200 évvel ezelőtti színvonalát, illetve ismeretanyagát foglalja össze korának legmagasabb színvonalán. Bár az akkori tudományos élet legmagasabb körei munkásságát nagyra értékelték és széles körű nemzetközi elismertségét 14 korabeli tudományos társaság tisztelte meg azzal, hogy levelező tagjává fogadta, a mai szakmai körök számára a Born-életműből mégsem a minden ágban túlhaladott eredmény, hanem a kiváló tudós személyes jelleméből kisugárzó szellemiség, példamutató emberi magatartás érdemel figyelmet és tiszteletet.

Fenti gondolatok alapján előadásomban tehát nem a sok értékelő közleményben található munkásságra, hanem az életrajzi írásokban elhanyagoltan mellékesnek tekintett, de a személyes jellemrajzhoz szorosan kapcsolódó adatokra, egyes szemelvényekre kívánom felhívni a figyelmet, amelyek Born Ignác egyéniségének jobb megismerését segítik elő. Márpedig éppen az életrajz írásokban találunk pontatlanságokat, homályosan fogalmazott, vagy érzékelhetően hiányos közléseket. Ilyen megközelítésben vizsgálva Born Ignác életrajzi adatait, születésétől haláláig számos hiányérzetünk támad.

Born életrajzában az első tisztázatlan adat születési helyének megadására vonatkozik: némelyek Gyulafehérvárra, mások Kapnikbányára teszik Born Ignác születési helyét. Ez látszólag jelentéktelen, de minthogy később ez „előjön”, érdemes tisztázni azt, hogy a családnak Gyulafehérváron volt állandó lakása és a gyermeket ott anyakönyvezték, Ignác születésekor azonban a szülők éppen Kapnikbányán tartózkodtak. Az egymástól eltérő adatok helyességének eldöntése nem szándékom, de Born leveleit¹ olvasva feltűnt, hogy az 1770. augusztus 6-ára Nagybányáról keltezett levelének elején az áll (1. ábra), hogy a környék bányáinak megtekintését azért kezdi Kapnikbányával, mert szülőföldjéhez rejtett vonzalom köti. Ennek nem mond ellent az, hogy 16 évvel később **Kazinczy**-nak azt mondta, hogy ő károlyfehérvári erdélyi magyar,² ugyanis ott töltötte gyermekéveit. (Gyulafehérvár német neve Karlsburg.)

Ugyancsak gyermekkori adatai közt találtam, hogy a korán árván maradt Born Ignác Nagyszebenben a piarista gimnáziumban kezdte meg tanulmányait, majd a neveltetéséért felelős gyámhatóság a bécsi jezsuita iskolába íratta be. Más irodalomból³ megtudhatjuk, hogy Nagyszebenben sem akkor, tehát 1750 körül, amikor Born iskolába kezdett járni, de később sem

* 1119 Budapest, Puskás Tivadar utca 26/B

volt piarista iskola, Nagyszebenben abban az időben a még **J. Honterus** idejében alapított evangélikus szász gimnázium, valamint az 1692-ben alapított jezsuita kisgimnázium működött. Feltehetően Born Ignác ez utóbbiban kezdte meg tanulmányait és minthogy ott csak alsó osztályok voltak, továbbtanulás céljából vitték Bécsbe az ugyancsak jezsuita gimnáziumba.

Általában minden életrajzírás megemlíti, hogy 1770-ben Felsőbányán bekövetkezett füstmérgezési balesete miatt vált nyomorékká. Born maga is ezt mondta mindenkinek, és erre hivatkozva mondta le 1772-ben Prágában tanácsosi állását és vonult vissza vidéki házába. Azonban a Born betegségével, nevezetesen lábainak bénultságával kapcsolatos írások ellentmondásosak. **Georg Forster** 1784. 08. 14-én keltezett levelében⁴ azt írta, hogy ez a talpig becsületes ember, akit mindenki Papának hív, már 26 éve él bénult testben. Ennek alapján lábainak bénulása már körülbelül 25 éves korában elkezdődött és a későbbiek folyamán elhatalmasodott. Ezek a tünetek a *szklerózis multiplex* betegség velejárói. Ebből arra lehet következtetni, hogy ez a folyamat nem a balesete miatt indult el, hanem balesete ennek a betegségének következménye volt. Born ugyanis nem egyedül, hanem többedmagával ment le a tárnába, ahol a tűzvetéssel folytatott kísérletet bemutatták. Amikor a füst elárasztotta a járatot, mindenki ki tudott menekülni, csak ő nem. Amikor észrevették, hogy hiányzik, visszamentek érte és eszméletét veszítve fekvé találták. Csak hosszabb ideig tartó élesztgetés után tért magához és napokig tartott, mire annyira megerősödött, hogy folytathatta útját vissza Selmezbányára. Born minden valószínűség szerint tudott ma is gyógyíthatatlan betegségéről, de eltitkolta, ezért hivatkozott mindig és mindenki előtt a balesetére.

Born Ignácot munkásságának legmagasabban értékelt szabadalmaztatott eljárásáért, nevezetesen a nemesfémeknek az ércekből való közvetlen amalgamációval történő kinyeréséért **II. József** császár birodalmi nemesi ranggal tüntette ki. Ehhez kapcsolódóan **Mozart** 1785. 04. 24-én Born Ignác tiszteletére bemutatta a *Die Maurerfreude* című kantátát.⁵ Born nemesi rangjáról keveset tudunk. Kétségtelen, hogy a nemzetközi tudományos egyesületnek, a *Societät der Bergbaukunde*-nak 200. évfordulójára Bécsben kiadott könyv „nemes”-nek nevezi.⁶ (2. ábra)

Born Ignác nemessége nem ment át a magyar vezető körök tudatába, ugyanis ezt a nemesi rangját az 1901-ben megjelent millenniumi törvénykönyv magyar és latin nyelvű kiadása nem jelöli. Az 1740–1835-ig terjedő időre összeállított törvenycikkek közlik, hogy 1790-ben Born Ignác díjmentesen kapta meg a honfiúsítást egy sor nemes ember között.⁷ Erre azért érdemes felhívni, mert a következő évben, 1791-ben Londonban megjelent egy közlemény „Baron Ingo Born” amalgamációs eljárására hivatkozva.⁸

Tehát valamilyen ok miatt az 1790-es országgyűlés nem vett tudomást Born Ignácnak **II. József** által adományozott nemességéről, így aztán az érdemei alapján díjmentesen odaítélt „honfiúsítottak” között hetedikként egyedül ő volt „nem nemesi”. Ezt vette át aztán az 1896-os millennium alkalmából kiadott kétnyelvű törvénykönyv (3. ábra).

Born Ignác halálának dátumára is több adatot közöl az irodalom:

– **Kazinczy Ferenc**² szerint Born Ignác 1791. július 17-én hunyt el báró **Vay Miklós** generális karjai között. Ez valószínűnek tűnik, hiszen Vay Miklóssal egy házban laktak és jó barátságban is voltak. Vay Miklós hadmérnök ezredesként Angliában folytatott optikai kísérleteinek elismeréseként választották meg a Royal Society tagjának, amely társaságnak Born is levelező tagja volt 1774 óta.

– **Hofer** tanulmányának 29. oldalán azt találjuk, hogy Born július 24-én halt meg és 26-án temették el. Magyarozatként azt találjuk, hogy Born valójában többször végzetesen rosszul lett, aztán ismét rövid ideig feljavult.⁴

– Born halálának utolsó dátumát az idézett írás 29. oldalán találjuk. Ez a dátum Born halálának részletes leírásával, augusztus 21-ével kezdődik és az augusztus 28-án dél körül bekövetkezett haláláig tart.⁴

Fáradtságos kutatással talán tisztázni lehetne Born Ignác halálának igazi dátumát. Ezt azonban nem tartom indokoltnak, mert síremléke nem maradt meg, így aztán az utókor számára ez jelentéktelen is lenne. Ezzel szemben halála után ércnél is maradandóbb emléket állított neki a zeneművészet **Mozart**: A varázsfuvola című operájának Sarastro szerepében. Kiterjedt irodalma van annak, hogy Born Ignác a Sarastro szerepet megszemélyesítő élő példakép volt.

Sajnálatos módon a magyar művészettörténetben és ennek megfelelően a magyar operakedvelő közönségben sem tudatosult, hogy az egyébként közkedvelt Mozart-operának, az éppen egyik főszerepében megjelenített Sarastro alakján keresztül Born Ignáchoz visszavezethetően magyar kapcsolata van. Ennek oka talán az, hogy magyarul erről csak a szűkebb műszaki-tudományos szakmai körökben terjesztett módon, az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület (OMBKE) lapjában jelentek meg **dr. Horváth Zoltánnak**, a Miskolci Egyetem professzorának közleményei.⁹ Azon túl, hogy a nyugati művelt világ művészettörténete azonosítja Born Ignác személyiségével Sarastro alakját, **Lux András** tanulmánya¹⁰ továbbmegy és a keretjáték színteréül a selmecbányai tudományos központot, a Bányászati Akadémiát jelöli meg. Ezt a tanulmányát Lux András még 1989-ben kiadásra ajánlotta az OMBKE-nek, de anyagi támogatás hiányában ez a kiadvány nem kerülhetett a magyar olvasóközönség kezébe.

Anyagi támogatás nélkül maradt 1992-ben a Born Ignác születésének 250. évfordulója tiszteletére rendezett konferencia is, ezért az ott elhangzott előadásanyag szerkesztés nélküli nyers kéziratok formájában maradt meg. Azonban azt mégis el lehetett érni, hogy a konferenciát követő napon az Erkel Színházban előadott Mozart: A varázsfuvola kezdése előtt prologus hívta fel a közönség figyelmét arra, hogy Sarastro színrelépésekor és áriájának hallgatása közben hajtsanak fejet Born Ignác tiszteletére. Ezenkívül a konferencia szervezői a közönségnek 1000 példányban osztotta szét Born Ignác EMLÉKLAP-ját (4. ábra). Később a MTESZ TTB kezdeményezésére barokk-kori konferenciasorozat indult. A konferenciák helyszínei között találjuk Kolozsvárt is, ahol a Bánffy-palotában az érdeklődőknek 200 Born Ignác EMLÉKLAP-ot osztottunk szét.⁵ A magyar és angol nyelvű emléklap átvette az előző emléklap értékítéletét, azaz: Born Ignác az „emberiség kultúrtörténetében” KÖZÖS TÖRTÉNELMI EMLÉK”. Minthogy Born Erdély szülöttje és 1770-ben tett erdélyi utazásának leírása korának leghitelesebb bányász-kohász helyzetképe, ezért az emléklapok hátoldalán az utazás útvonalának térképét tüntettük fel.

Természetesen érdemes röviden áttekinteni azt, hogyan kerülhetett Born Ignác kapcsolatba a színház világával, nevezetesen A varázsfuvolával. Az opera ősbemutatóját Bécsben, 1791. 09. 30-án tartották meg. 16 évvel később, 1817-ben Bécsbe látogatott **Sir Charles Lewis Giesecke**, a Royal Dublin Society neves ásványtan professzora és ott találkozott régi színházi barátaival, ugyanis Giesecke azonos volt azzal az, eredeti nevén **Johan Georg Metzler**-rel, aki az 1780-as években Bécsben élt, a lakónyilvántartásban színészként volt bejegyezve, és Born Ignác kísérleti laboratóriumában mindenestül segédként dolgozott és ügyeit intézte. Giesecke/Metzler elmondta, hogy bár az operát **Schikaneder** színházigazgató írta és rendezte színre, valójában a történetet és a szövegek könyv jelentős részét ő maga, Giesecke/Metzler írta. Ezt azzal támasztotta alá, hogy ő ismerte közelről Born szabadkőművesi és egyiptológiai munkásságát, de legfőképpen Bornnak a selmeci akadémia professzorának, **Ruprecht Antalnak** védelmében **Klaproth**-hoz írt levelét, amit csakis ő írhatott belé Sarastro áriájának szövegébe.¹⁰

Itt arról van szó, Hogy Ruprecht Antal a selmeci akadémia kohászat-kémia professzora, **L. Lavoisier** modern kémiai rendszerének híve, gyanútlanul leköszölte, hogy neki nem sikerült szénrel redukálnia a timsó (alumen, l. **Plinius**) izzítási maradékát, ami valójában alumínium-oxid. Klaproth, a flogisztionista berlini professzor Ruprecht munkásságát rendkívül durva hangnemben „selmeci tévtannak” nevezte. Erre nem is Ruprecht, hanem Born válaszolt: „*Uram! Az ön hangja ismeretlen a mi körünkben... Ettől függetlenül megjósolom, hogy eljön az idő, amikor a mi új kémiánk kimutatja a többi és az összes földfémeket is.*”¹⁰

Az, hogy Born szerint a kémiában és általában a természettudományokban még sok felfedezni való van, az megérthető egy korábbi, az 1782 októberében őt meglátogató **Benkő Ferenc** úti-könyvében bejegyzett „*Quantum nescimus*”-ból, azaz „sokat nem tudunk”-ból (6. ábra). Ez kettőjük közötti hosszabb beszélgetésre utal és feltehető, hogy Born bátorította Benkőt, a református papból lett újdonsült mineralógust az első, 1786-ban Kolozsváron magyarul megjelent „Magyar Mineralógia” megírására.¹¹

Giesecke/Metzler tehát azzal állított emléket Born Ignácnak, tisztelt tudós mesterének, hogy a Sarastro ária szövegében idézte a „tudomány háza” elleni rosszindulatú támadásra adott válaszának

jóságos, megbocsátó szövegét: „*E szent termekben a bosszú ismeretlen... Ezeken a falakon belül az ember megbecsüli és szereti felebarátját...*”¹⁰

IRODALOM

1. *J. J. Ferber*: Borns Briefe über mineralogische Gegenstände auf seiner Reise durch das Temeswarer Banat, Siebenbürgen, Ober-und Niederrungarn. Leipzig, 1774.
2. *Kazinczy Ferenc*: Pályám emlékezete. Szépirodalmi Kiadó, Budapest, 1979.
3. *Mészáros István*: Középszintű iskoláink kronológiája és topográfiája 996–1948. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest, 1988.
4. *Paul Hofer*: Ignaz von Born. (Doktori disszertáció), Wien, 1955.
5. *G. B. Fettweis–G. Hamann*: Über Ignaz von Born und die Societät der Bergbaukunde. Öst. Akademie der Wissenschaften, Wien, 1989.
6. *L. Molnár–A. Weiss*: Ignaz Edler von Born und die Societät der Bergbaukunde, Wien, 1986.
7. Millenniumi Emlékkiadás: Magyar Törvénytár 1000–1895. Franklin Társulat, Budapest, 1901.
8. *A. Whittaker*: The Magic Flute cast: geological correlations with Mozart. Terra Nova 3. 9-16, 1991.
9. Horváth Zoltán közleményei:
 - Hogyan tette világhírvé Born Ignác a XVIII. században a mi egyetemünket? OMBKE, Kohászat, 1983. 2. sz.
 - A Jaquin család és Mozart kapcsolata. Bányászati és Kohászati Lapok, 1985. 9. sz.
 - Adalékok a selmecbányai Akadémia és W. A. Mozart kapcsolatához. Bányászati és Kohászati Lapok, 1985. 12. sz.
 - Born-féle európai foncsorozó eljárás. OMBKE, Kohászat, 1987. 5. sz.
10. *Lux András*: Selmecbánya. A varázsfuvola háttere. Az alma mater 250. évfordulója és Born Ignác bicentenáris ünnepeire. Westlake, Ohio, 1985–86.
11. *Benkő Ferenc*: Magyar Mineralogia. Kolozsvár, 1786. (Ref. Kol. nyomda)

150

Siebenzehnter Brief.

gehe ich nach Kapnitz, und dann können Sie sich wiederum auf einen längern Brief Rechnung machen.

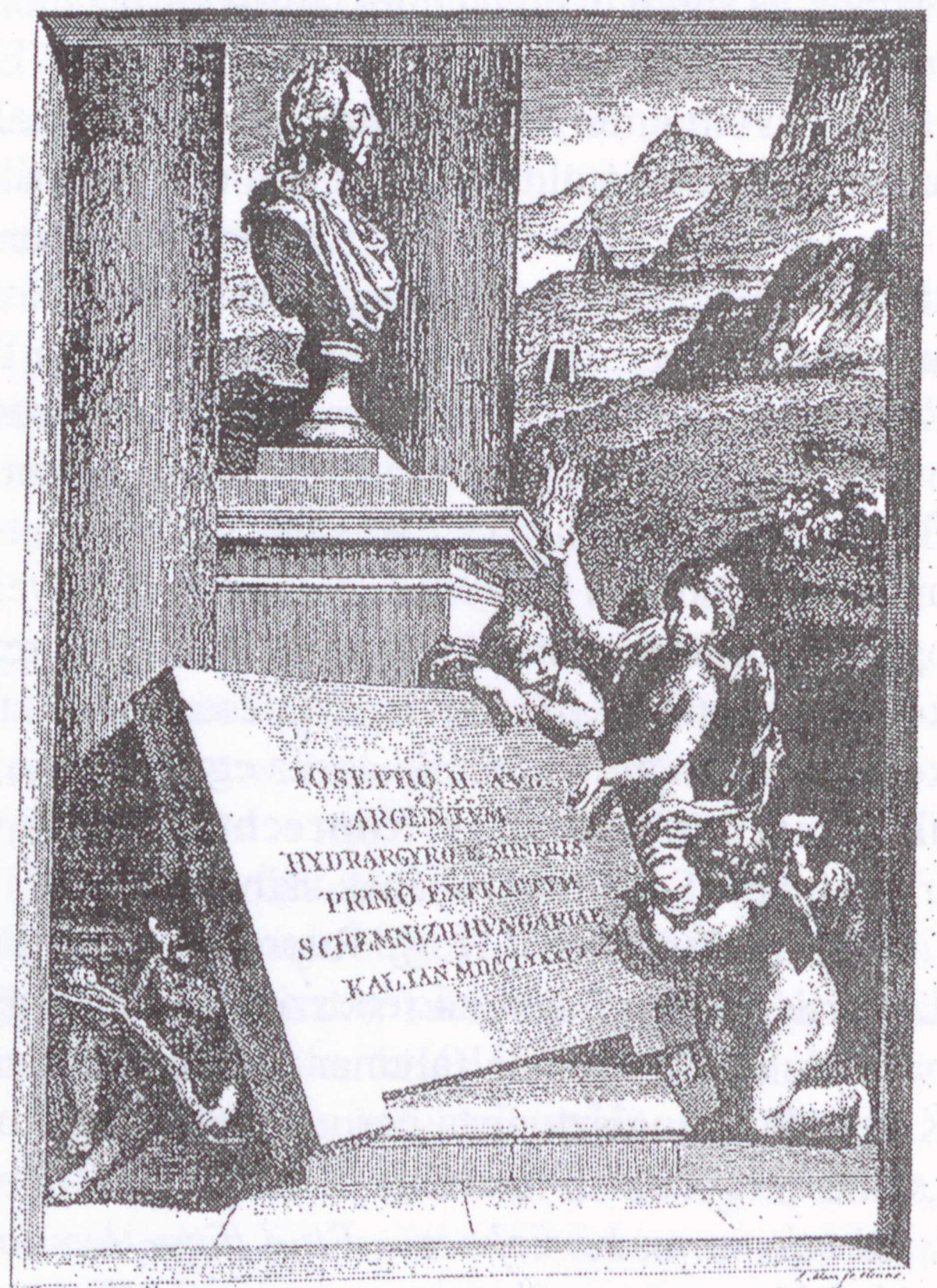

Siebenzehnter Brief.

Magy=Bánya, den 6. August, 1770.

Bey der Wahl, die ich hatte, einen oder den andern unter das Nagy-Bányer Inspectorat gehörigen Bergort, am ersten zu besuchen, gewann gar bald der in jedem Menschen verborgene Hang, sein natale Solium allen andern vorzuziehen, die Oberhand. Ich gieng daher am ersten nach Kapnik, einem Königl. Cammergut und Bergort, in einer rauhen Gegend zwischen Gebürge, an den äußersten Grenzen der Szathmarer und Marmaroser Gespannschaft gelegen, welches noch zu dem Fürstenthum Siebenbürgen gehört, vormals von der Siebenbürgischen Cammer verwaltet, alsdenn aber, wegen bequemerer Aufsicht, der Nagy-Bányer Bergwerks Direction untergeordnet wurde. Große entblößte Felsen aus Granit, die sich vermuthlich unter den aufgesetzten Gebürge bis an das, die Marmaroser Gespannschaft umschließende, Karpatische Gebürge fortziehen, und mit Glimmer gemischter Thonschiefer, sind die Gebürgsarten, die ich auf dieser vier Stunden langen Reise, gegen Mitternacht angetroffen habe. Kapnik selbst liegt in einem Thale, das rund umher mit Bergen umschlossen ist. Nach einer alten Sage, sollen die Siebenbürgischen Fürsten, gegen das Ende des sechzehnten Jahrhunderts, die erste Grube zu Kapnik, welche jetzt noch der Fürstenstolln genant wird, geöffnet haben. Man hat

1. ábra
A 17. levél eleje

IGNAZ Edler von BORN

und die Societät der Bergbaukunde

1786

2. ábra
A jubileumi könyv címlapja

cancellaria regia Hungarico-aulica juramenti, utilem in omne tempus patriae civem, commodorumque, juri, ac legum ejusdem studiosum promotorem, atque defensorem futurum.

ARTICULUS 72.

Dominus princeps Christianus a Valdeck, et Sigismundus baro a Gemingen, comes Carolus Clerfuit, comes Joannes Soro, L. baro Antonius Spielmann, Ignatius de Boro, et L. baro Carolus a Mitrowsky, p:o indigenis declarantur.

Status et ordines non tantum praeclara de regno hooce domini Christiani principis a Valdeck, generalis campi mareschalli locumtenentis, et unius equestris legionis militaris colonelli merita, quae idem cumprimis sub postrema adversum portam Ottomanicam expeditione, pro defensione regni istius exhibuit et impendit, considerantes, sed etiam peculiarem erga nationem Hungarum affectum, et sincerum commodam et emolumenta ejusdem promovendi studium, grato animo suscipientes, et recognoscentes, tum eundem dominum principem, status quoque et ordines regni eatenus requirentem, quam vero

L. b. Sigismundum a Gemingen, generalem rei tormentariae praefectum, velut utilia aeque servitia pro regno impendentem, accedente etiam Suae celsitudinis regiae, archi-ducis et palatini interpositione, prout et

Comitem Carolum a Clerfuit, generalem rei tormentariae praefectum, non absimiliter

Comitem Joannem Soro, generalem campi mareschalli locumtenentem, et praesidii Temesvariensis commandantem;

Liberum b. Antonium Spielmann, intimum status referendarium, propter insignia ejusdem erga augustam domum, cujus commoda cum commodis regni conjuncta sunt, merita, propter item egregium erga regnum hooce testatum studium;

Ignatium de Boro, consiliarium caesareo-regium aulicum, ex eo, quod non tantum incognitum perprimis amalgamationis systema, cum ingenti regni commodo, opera et studio suo, in felicissimum cursum deduxerit, sed et alia in linea metallurgica detexerit, ex quibus utilissima in publicum commoda et emolumenta dimanare possunt: non secus

L. b. Carolum a Mitrowsky, actualem supremum cammergraviam, cum relaxatione taxae in cœtum et consortium reliquorum Hungariae civium, accedente consensu, benignaque approbatione sacrae regiae majestatis receperunt, et cooptarunt, ea tamen conditione, ut quoad alias indigenas condiciones legibus regni satisfaciunt, sperantes eodem gratos, et utiles patriae cives, fidelesque ejusdem defensores futuros.

udvari kancellária előtt letett esküje értelmében minden időben a hazának hasznos polgára, érdekeinek, jogainak és törvényeinek buzgó előmozdítója és védelmezője leendő.

72. CZIKKELY.

Waldeck Keresztély herceg ur, és báró Gemingen Zsigmond, gróf Clerfuit Károly, gróf Soro János, báró Spielmann Antal, Born Ignác, és báró Mitrowsky Károly honfiakká nyilvánultak.

A karok és rendek fontolára vévén Waldeck Keresztély herceg urnak, altábornagynak és egy lovas katonaezred tulajdonosának nemcsak az ország iránti jeles érdemeit, melyeket ő főképen az ottomán porta ellen viselt utolsó hadjáratban az ország védelmében tanúsított és kifejtett, hanem a magyar nemzet iránti különös vonzalmát s annak érdeke és gyarapodása előmozdítására fordított őszinte igyekezetét is hálás lélekkel fogadván, és megismervén: mind a nevezett herceg urat, ki ez iránt az ország karait és rendeit megkereste, mind pedig:

Báró Gemingen Zsigmond tábornagyot, mint a ki szintén hasznos szolgálatait tett az orszagnak, ő királyi fenségének, a főherceg nádornak közbenjárására is; valamint

gróf Clerfuit Károlyt, tábornagyot; nem különben

gróf Soro János altábornagyot és Temesvár parancsnokát;

báró Spielmann Antalt állami belső referendáriust, a felsőes uralkodóház iránt, melynek érdekei az ország érdekeivel kapcsolatosak, szerzett jeles érdemeiért, valamint az ország iránt tanúsított, kiváló buzgóságáért is;

Born Ignác császári királyi udvari tanácsost, azért is, mivel nemcsak a fonesorozás eddigelő ismeretlen módszerét az ország roppant hasznára, farradózásával és igyekezetével, szerencsés fejlődésre vezette, hanem az érczbányászat terén egyéb felfedezéseket is tett, melyekből a közönségre a leghasznosabb javak és előnyök származhatnak; nem különben

báró Mitrowsky Károly valóságos főkamagróft, a díj elengedésével, Magyarország többi polgárainak gyűléseire és társaságára, a szent királyi felség megegyezése és kegyes jóváhagyása is hozzájárulván, fölvettek és befogadták, azon föltétellel azonban, hogy az ország törvényeinek a honfűség egyéb föltételeit illetőleg eleget tegyenek; remélvén, hogy ők a hazának hálas és hasznos polgárai s hű védelmezői leendének.

3. ábra

A 72. törvénycikk: Born Ignác honfűsítése

EMLÉKLAP

BORN IGNÁC

(1742 - 1791)

születésének 250. évfordulója
tiszteletére

Motto:

"Mindeki számára akkora a világ,
amekkora ismer belőle, a tudomány-
és technikatörténet a világ része."

Born Ignác Erdély szülöttje, Nagyszébenben, Bécsben, majd Prágában tanult. Több nyugateurópai országban járt. Széleskörű kapcsolataira jellemző, hogy tizennégy akadémia, illetve tudományos társaság hívta meg tagjai sorába.

Born Ignác 1779-től a bányászat és a pénzverészet udvari tanácsosa. A "Zur Wahren Eintracht" szabadkőműves páholynak 1782-ben mestere, Mozart az ő tiszteletére írta a Die Mauererfreude c. kantátáját, és az ő személyét idézi a Varázsfuvola operának Sarastro alakja. Societät der Bergbaukunde néven 1786-ban alapította meg a vilád első nemzetközi tudományos egyesületét.

Born Ignác a 18. század felvilágosult, humanista tudósa, Európa kultúrtörténetének mai példaképe.

Bécsben élt 1776-tól, de tudományos munkássága Erdélyhez, Magyarországhoz is kötötte, kérésére a magyar országgyűlés 1790. évi 72. törvénycikkével honfűsította. Bécsben, 1791-ben halt meg.

Born Ignác életművével és haladó szellemével országhatárok és hatalmasságok fölé emelkedett. Ezért a sokoldalú nemzetközi érdekelttséghez kötődő és kiemelkedő tevékenységét a világörökség szellemét idézve, az emberiség kultúrtörténetében az őt megillető

KÖZÖS TÖRTÉNELMI EMLÉK

címmel tiszteljük meg.

MTA Történettudományi Bizottsága
Országos Magyar Bányászati és
Kohászati Egyesület

HIDAK Nemzetközi Tudomány- és
Technikatörténeti Alapítvány

4. a) ábra

Az 1992-ben kiadott EMLÉKLAP első oldala

TÖRTÉNELMI HÁTTÉR

BORN IGNÁC bányatanácsos Selmecbányáról indulva 1770 június-július-augusztusban a keleti országrész bányász és kohász településeit tanulmányozta. Tapasztalatait a számozott helységekből írt levelek formájában foglalta össze. A leveleket J.J.Ferber svéd mineralógus 1774-ben könyv alakban kiadta.

A könyv címe: J.J. Ferber: Borns Briefe über mineralogische Gegenstände auf seiner Reise durch das Temeswarer, Banat, Siebenbürgen, Ober- und Nieder-Ungarn. Leipzig, 1774.

4. b) ábra
Az EMLÉKLAP hátoldala

EMLÉKLAP

Jelmondat:

Mindenki számára akkora a világ, amekkorát ismer belőle, ha valaki bármiről nem tud, az számára nem is létezik, vagy soha meg nem történt.

Born Ignác - Erdély szülöttje, Nagyszebenben, Bécsben, Prágában tanult. Több nyugat-európai országban járt. Tudományos munkássága alapján tizennégy. korabeli akadémia, ill. tudományos társaság hívta meg tagjai sorába.

Born Ignác 1779-től a bányászat és pénzügyészet udvari tanácsosa. 1785-ben magas állami kitüntetést kapott, majd 1786-ban megalapította a világ első nemzetközi egyesületét Societät der Bergbaukunde néven.

Mozart az Ő tiszteletére írta a Die Maurerfreunde c. kantátát és az Ő személyét idézi Varázsfuvola c. operájának Sarastro alakja.

Born Ignác életműve és haladó szelleme, amellyel országhatárok és hatalmasságok fölé emelkedett az emberiség kultúrtörténetében

Közös Történelmi Emlék

Born Ignác a 18. század felvilágosult, humanista tudósa, Európa kultúrtörténetének mai példaképe.

BORN IGNÁC
IGNAZ VON BORN
(1742-1791)

CERTIFICATE OF COMMENDATION

Motto:

The world is as large for everyone as much he knows about it, if somebody does not know anything it does not exist, for him at all, or it has never happened.

Ignác Born was born in Transylvania, learnt in Nagyszeben, Vienna and in Prague. He visited most of the Western European countries. Due to his scientific achievements 14 contemporary academies and scientific associations invited him to their membership.

From 1779 Ignác Born was court-councillor of mining and minting. In 1785 he was awarded the high state medal, then in 1786 he founded the first international society the world, called Societät der Bergbaukunde.

Feeling respect for him Mozart wrote Die Maurerfreunde cantata, his character is also embodied in the famous character of Sarastro in Varázsfuvola. THE MAGIC FLUTE

Ignác Born's life-work and advanced mentality which rose over frontiers and the mighty is a
Common Historical Memory

Ignác Born was an enlightened, humanistic scientist in the 18. century. Today he is a model in Europe's cultural history.

5. ábra

Emléklap a barokk konferencián: Kolozsvár, 2000. szeptember 14-16.

